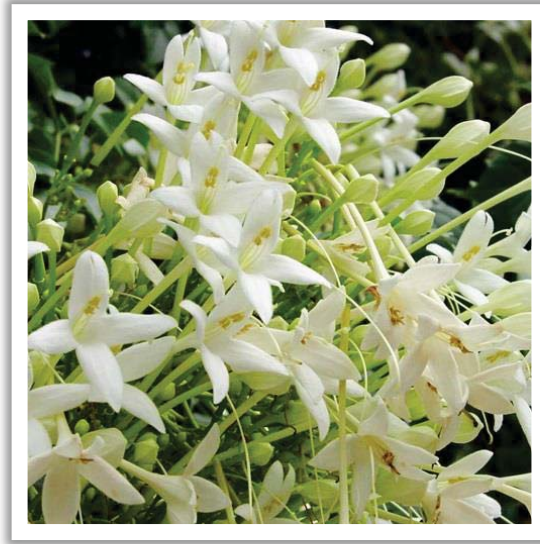

หอมดอกปีบ

ภญ.กฤติยา ไชยนอก
สำนักงานข้อมูลสมุนไพร
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาพจาก nuchitaterb.blogspot.com

หอม...หอม...หอมจัง นี่มันกลิ่นอะไรกันนะ

ช่วงปลายฝนต้นหนาวแบบนี้ หลายๆ ท่านคงได้มีโอกาสพบเจอกับเจ้าดอกไม้สีขาวที่บ้างก็ร่วงหล่นอยู่เต็มพื้นถนน บ้างก็บานเป็นช่อสีขาวเด่นอยู่บนต้น จนบางท่านอดใจกับความหอมของมันไม่ได้ เจอเมื่อไรเป็นต้องเก็บติดไม้ติดมือมาวางไว้ในบ้าน ในที่ทำงาน หรือในรถ เพราะกลิ่นหอมของมันช่วยให้เรารู้สึกผ่อนคลาย บรรเทาความเหนื่อยล้า และเพิ่มความรู้สึกสดชื่นรื่นรมย์ได้ดีทีเดียว ค่ะเรากำลังพูดถึงดอกปีบ ดอกไม้สีขาวๆ ก้านยาวๆ และมีกลิ่นหอมฟุ้งงงง.....

ปีบ (*Millingtonia hortensis* L.f.) มีชื่อเรียกอื่นๆ คือ กาชะลอง, กาดชะลอง, เต็กตองโพ และชื่ออังกฤษคือ cork tree, Indian cork tree เป็นพืชในวงศ์ BIGNONIACEAE ปีบเป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ผลัดใบ ลำต้นตรง สูงได้ถึง 25 ม. ใบประกอบแบบขนนก 2-3 ชั้น ใบย่อยรูปไข่แกมรูปหอก ปลายใบแหลม ขอบใบหยักเว้า หรือหยักกลมๆ หรือเรียบ โคนใบกลมมีต่อมขนอยู่ตรงมุมระหว่างเส้นกลางใบและเส้นใบ ดอกออกเป็นช่อใหญ่ตั้งตรง มีขนสั้นๆ มีกลิ่นหอม ดอกมีสีขาว กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นท่อยาว ออกดอกราวเดือนกันยายนถึงธันวาคม ติดผลราวเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ ผลเป็นฝัก ภายในมีเมล็ดจำนวนมาก

สรรพคุณตามตำรายาไทยระบุว่า ดอกมีสรรพคุณแก้ริดสีดวงจมูก ช่วยขยายหลอดลม แก้หืด ขับน้ำดี บำรุงกำลัง บำรุงเลือด ดอกใส่ปนกับยาไทย มวนสูบทำให้ปากหอม รากใช้รักษาวัณโรค บำรุงปอด แก้หอบ แก้ไอ แก้เหนื่อยหอบ และเปลือกช่วยแก้ไอ ขับเสมหะ

สารเคมีที่พบในดอกคือสารในกลุ่ม Glycosides คือ scutallerin, scutellarein-5-galactoside, salidroside, 2-phenyl rutinoside, 2-(3,4-dihydroxy phenyl)-ethyl glucoside, acetoside, phenyl propanoid glucosides, p-coumaryl alcohol glucoside, isoeugenol glucoside, cornoside, renygolone, renygoside B, renygol, renygoside A, isorenygol, millingtonine และสารในกลุ่ม Flavanoids คือ scutellarein-5-glucuronide, hispidulin, scutellarein, hortensin, 3,4-dihydroxy-6,7-dimethoxyflavone ที่พบในใบคือ hispidulin, β -carotene, dinatin, rutinoside ที่พบในผลคือ acetyl oleanolic acid ที่พบในเปลือกต้นคือ sitosterol, สารขมและ tannins ที่พบในรากคือ lapachol, β -sitosterol, paulownin และสารสำคัญที่นิยมนำมาศึกษาฤทธิ์ขยายหลอดลมและบรรเทาอาการของโรคหอบหืดคือสาร hispidulin และ hortensin ซึ่งพบทั้งในส่วนของดอกและใบ

และเมื่อไม่นานมานี้มีงานวิจัยทางคลินิกที่พบว่าตำรับยาดอกบีบมีประสิทธิภาพในการบรรเทาอาการของโรคหอบหืดได้ โดยการพ่นสารสกัดน้ำจากตำรับยาดอกบีบด้วยเครื่องพ่นออกซิเจน แก้อาสาสมัครชายหญิงที่เป็นโรคหอบหืดจำนวน 30 คน อายุเฉลี่ย 46 ปี วันละ 3 ครั้ง ครั้งละ 3 มล. ซึ่งแต่ละครั้งจะห่างกัน 15 นาที พบว่าอาสาสมัครมีค่า Peak Expiratory Flow rate (PEFR) ดีขึ้นเกือบ 30% ซึ่งค่าดังกล่าวเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการทำงานของปอด แสดงให้เห็นว่าตำรับยาพ่นดอกบีบมีประสิทธิภาพในการบรรเทาอาการของโรคหอบหืดได้ และการศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาอื่นๆ พบว่าบีบมีฤทธิ์ขับปัสสาวะ ด้านแบคทีเรีย กระตุ้นภูมิคุ้มกัน ด้านการอักเสบ ด้านอนุมูลอิสระ ปกป้องตับจากสารพิษ ขับพยาธิ ฆ่าลูกน้ำยุง และต้านการชัก แต่ยังเป็นเพียงการศึกษาในระดับหลอดทดลองและสัตว์ทดลองเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

1. นันทวัน บุญยะประภัศร, อรุณช โขคชัยเจริญพร (บรรณาธิการ). หนังสือสมุนไพรไม้พื้นบ้าน เล่ม 2. กรุงเทพฯ : คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.
2. ปริ้มเฉนีเยน มุ่งการดี. บีบ. จุลสารข้อมูลสมุนไพรปีที่ 8 ฉบับที่ 4. 2534:17-19.
3. Kumari A, Sharma RA. A Review on *Millingtonia hortensis* Linn. Int J Pharm Sci Rev Res 2013;19(2):85-92.
4. Nagaraja MS, Paarakh PM. *Millingtonia hortensis* Linn. - a review. Pharmacologyonline 2011;2:597-602.
5. Surendra Kumar M, Astalakshmi N, Chandran J, Jaison J, Sooraj P, Raihanath T, et al. A Review on Indian cork tree - *Millingtonia hortensis* linn.F. World Journal of Pharmacy and Pharmaceutical Sciences 2014;3(10):256-71